

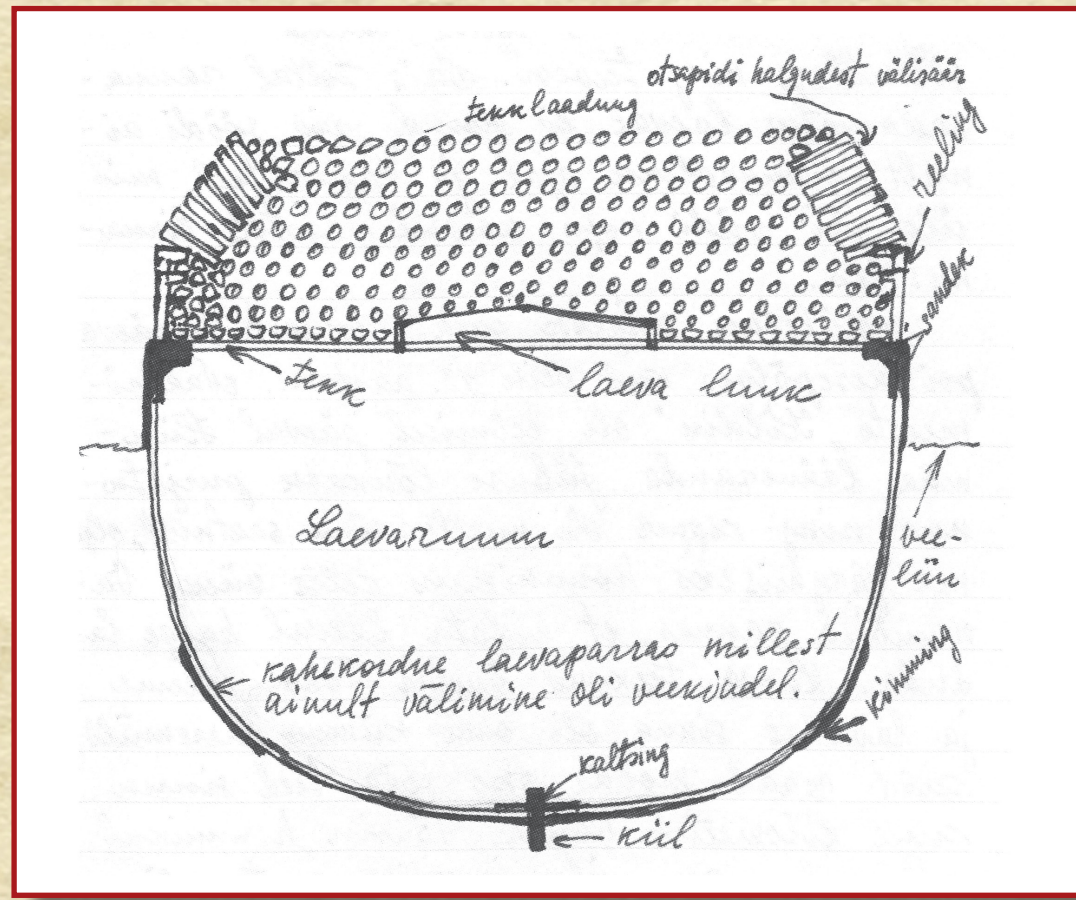
A black and white photograph capturing a whaling scene. In the foreground, a group of men are wading in the choppy water, working with a large whale carcass. One man is standing on a small, partially submerged wooden platform or part of a boat, while others are in the water around it. To the right, another man is walking on a rocky shore. In the background, a large three-masted sailing ship with dark sails is positioned on the horizon. The sky is filled with clouds, and a red curved line is visible in the upper right corner of the image.

Hiidlaste jaoks 19.saj.lõpu-20.alguse oli üks tähtsaim ja stabiilseim teenimisvõimalus halupuude ülestöötamine ja Tallinnasse vedu. Väiksemat sorti kahemastilised rannasõidu purjelaevad- halukaljased laadisid tänapäevastesse mahuühikutesse

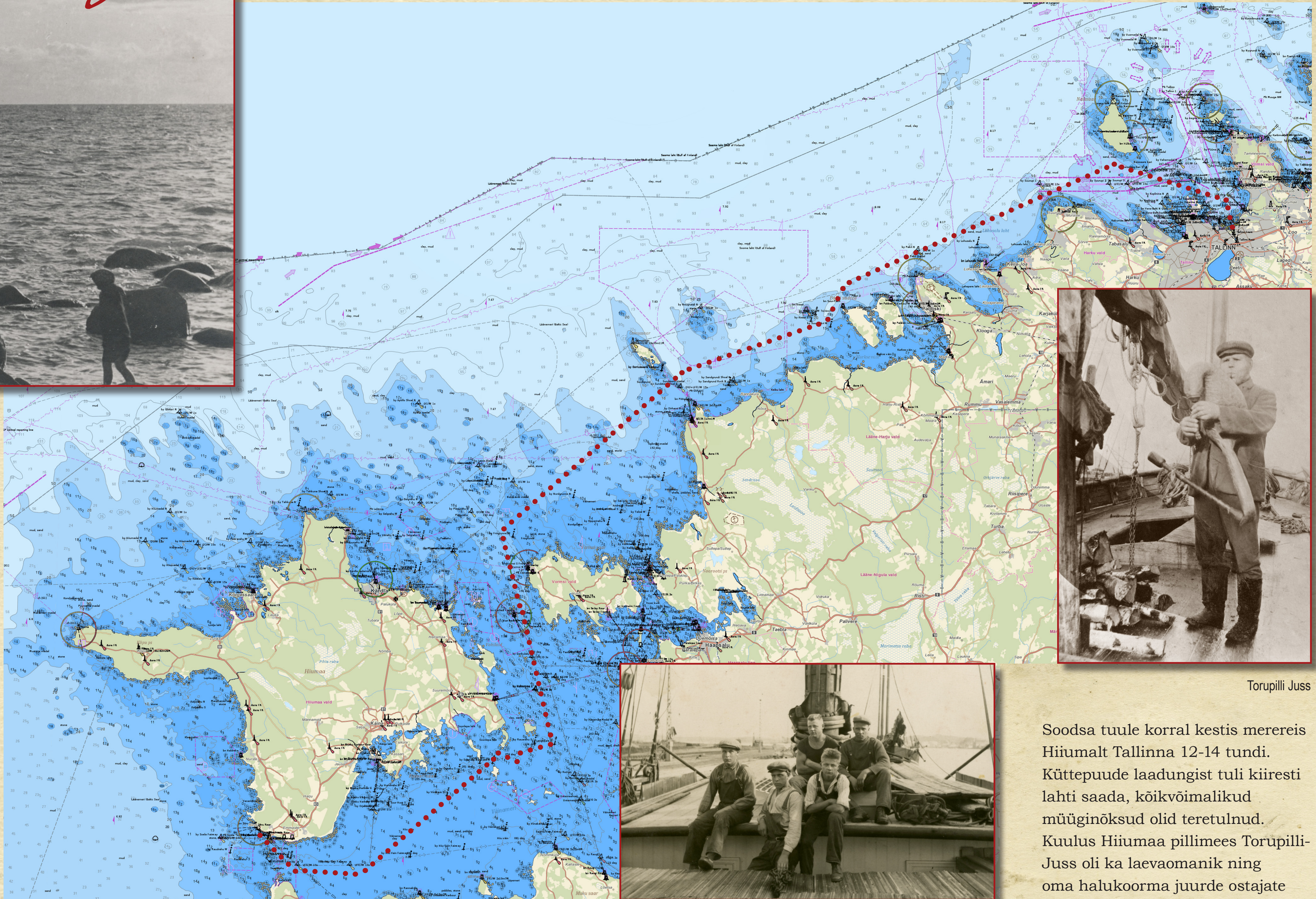

Halulaeva eeskujul ehitatud kaljas HiiuIngel

ümararvestatuna umbes 50 ruumimeetrit küttepuid. 18 tolli (ca 46cm) pikkused halud, Hiiu kõnepruugis juntslid töötati metsas üles, veeti hobuvankritega rannale, aerupaadiga ankrus seisva laeva juurde ja sealt käsitsi pardale.

Laadungi skeem. *Jegard Kõmmus*

Torupilli Juss

Hiiumaa meremees Jegard Kõmmus on kirjeldanud oma esimest poisikesepõlve tööpäeva halulaeva Kildin laadimisel:

„Kalljas oli eelmisel päeval Hiiumaa lääneranda Jäbuse lõukasse purjetanud ning kipper oli mulle sõna saatnud, et olgu ma järgmiseks hommikuks kella viieks Vanamõisa rannas, et aidata laeval halge laduda. Kodust tuli teele asuda kell 3. Töö kestis õhtu kella kümneni kuni laevale

laadung peale sai. Ladumine oli kiire ja täpne, pidi tihedasti täis laduma kõik nurgad, sopid ja kaarte vahed ning kogu aeg jälgima, et ei viskaks teisi puuhalgudega vigaseks ega jääks ise paadimeeste poolt laevale loobitavate halgude alla, mis tihti tekilt läbi lahtise luugi alla laevaruumi kukkusid.

Laeva tekilaadungi ladumine oli omaette kunst, sest umbes üks kolmandik lastist tuli välisäärtelt

niimoodi kallakuga sissepoole laduda, et halud ilma sidumata purjetamise ajal tekil seisaksid, seda ka siis, kui laev tugevasti küljele kaldub. Nii ilma täiendava kinnitamiseta olid kõigi purjekate tekklaadungid ja nende kaotusi tuli ainult siis ette, kui laev tõsisesse tormi sattus ja oldi ümbermineku äärel, või satuti madalikule, kust muidu lahti ei saadud, kui pidi süvise vähendamiseks ise halud merre loopima.

Koju sõitsin laevaga ühes, jõudsime öösel kella kolme paiku. Nõnda kestis minu esimene palgaline töömehe päev tervelt 24 tundi.“

Töötasuks maksti poistele üks kroon, sõltumata sellest kui pikk tööpäev oli. Suve jooksul teenitud raha eest ostis Jegard endale sügisel juhtnahast poolsaapad, mis maksid kaheksa krooni.

Soodsa tuule korral kestis merereis Hiiumalt Tallinna 12-14 tundi. Küttepuude laadungist tuli kiiresti lahti saada, kõikvõimalikud müüginõksud olid teretulnud. Kuulus Hiiumaa pillimees Torupilli-Juss oli ka laevaomanik ning oma halukoorma juurde ostajate ligimeelitamiseks tavatses ta laevalael torupilli mängida.

Kasutatud allikad:
 Hiiumaa meremees jutustab I. J. Kõmmus. 2016
 SA Hiiumaa Muuseumid
 Erakogu
 Internet

Teostus:
www.halulaev.ee

